

N:o 47.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anordnande af en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall; gifven Stockholms slott den 14 februari 1908.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå Riksdagen medgifva,

att från och med år 1909 må genom statens försorg anordnas en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall enligt hufvudsakligen följande grunder:

Enhvar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, äger, vare sig han arbetar för egen eller annans räkning, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i 4 § af lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 stadgade grunder, men med den utsträckning, att ersättning vid dödsfall, då den aflidne icke efterlämnat änka eller minderårigt barn, utgår till den aflidnes föräldrar och syskon under femton år, såvidt den aflidne under lifstiden försörjt sina omfömda efterlevande eller till deras försörjning bidragit. Ersättning utgår i sådant fall i form af kapitalutbetalning med 400 kronor till fader eller moder eller, om bägge lefva, till dem gemensamt samt med 200 kronor till minderårigt syskon eller, om de äro flera, till dem gemensamt; dock att, om den försäkrades båda föräldrar före honom aflidit, ersättningen till syskon utgår med 400 kronor.

Ersättning i anledning af denna särskilda försäkring utgår för skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af fiskeyrket eller som uppstår vid försök att rädda människolif ur sjönöd eller

vid användning af fiskebåt, utan att fiske därvid bedrifves, för så vidt båten icke användes vid fraktfart, som ej har samband med fiskerinärningen. Ersättning utgår dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet själf ådragit sig, eller som uppsåtligen förorsakats af tredje man, där denne icke haft ledning af eller uppsikt öfver arbetet, ej heller för skada, som drabbat den försäkrade vid fiske med utländsk båt eller utländskt fartyg.

Försäkring medgifves icke för kortare tid än ett år, och utgör den årliga försäkringsafgiften fem kronor 50 öre.

Skulle berörda från de försäkrade utgående afgift befinnas otillräcklig för bestridande af de ersättningar, som i anledning af fiskarförsäkringen komma att utgå, fylles bristen af statsmedel; och utbetalas, sedan försäkringens årsräkenskaper avslutats samt försäkringens skulder därvid beräknats, till förvaltningen af försäkringens medel efter rekvisition det statsbidrag, som erfordras till skuldernas täckande.

Den försäkrade är berättigad att mot årlig tilläggsavgift, som af riksförsäkringsanstalten bestämmes, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten betinga sig, utöfver den här ofvan stadgade ersättning, sjukhjälp eller lifränta på sätt i 23 § i förenämnda lag sägs.

Fiskare, som på sätt förut nämnts genom försäkring i riksförsäkringsanstalten beredt sig ersättning enligt ofvan stadgade grunder för skada till följd af olycksfall i arbete, må ock, med de inskränkingar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i öfrigt, som af riksförsäkringsanstalten kunna bestämmas, i anstalten erhålla försäkring enligt samma grunder jämväl mot olycksfall, som inträffa utom arbetet.

De förvaltningskostnader, som af ifrågavarande försäkring föränledas, bestridas af statsmedel.

I öfrigt gälla i afseende å denna försäkring i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901.

Under förutsättning af bifall till hvad sålunda föreslagits, föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen vidare

att till bestridande af statens bidrag till fiskares försäkring från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisa ett förslagsanslag af 27,500 kronor att tills vidare från och med år 1909 årligen utgå;

att till gäldande af kostnaderna för den utvidgning af riksförsäkringsanstaltens verksamhet, som blir en följd af den nu ifrågasatta försäkringen, likaledes från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisa från och med år 1909 ett årligt förslagsanslag af 7,100 kronor, däraf förslagsvis 2,500 kronor till ortsombud; samt

att medgifva, att de ökade kostnader, som kunna uppkomma för postsparbanken för dess bestyr med förevarande försäkring, må utgå af det utaf Riksdagen från ofvanberörda intressemedel till postsparbanken förslagsvis redan anvisade anslag.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hamilton.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
 Statsråden: ALBERT PETERSSON,
 ALFRED PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 HAMMARSKJÖLD,
 ROOS,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anförde chefen för civildepartementet, statsrådet grefve Hamilton.

Härmed tillåter jag mig underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning fråga om anordnande af särskild olycksfallsförsäkring för fiskare.

Olycksfalls-
försäkring för
fiskare.

Denna fråga har på sätt och vis sin upprinnelse i en riksdags-skrifvelse af den 20 maj 1902, däri Riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån åtgärder kunde vidtagas för främjande och upphjälpande af östersjö- och sötvattens-fisket samt därefter till Riksdagen inkomma med förslag i nämnda af-seende.

Med anledning häraf lät Kungl. Maj:t genom landtbruksstyrelsen verkställa utredning; och framhöll styrelsen uti sitt den 13 november 1903 afgifna utlåtande önskvärdheten af att fiskeriförsäkringsföreningar (d. v. s. föreningar till försäkring af fiskares båtar och redskap) mera allmänt bildades och komme i åtnjutande af statsunderstöd samt fäste i sammanhang därmed uppmärksamheten på en annan försäkringsform, som syntes böra komma till stånd och vinna spridning bland fiskarbefolkningen, nämligen olycksfallsförsäkring för fiskare.

Uti statsverkspropositionen till 1904 års Riksdag gjorde Kungl. Maj:t därefter under nionde hufvudtiteln framställningar angående vidtagande af åtgärder till fiskerinäringens befrämjande.

Sedan Riksdagen uti skrifvelse den 13 april 1904 anmält sitt med anledning däraf fattade beslut, blef vid underdånig föredragning af Riksdagens skrifvelse ärendet den 17 juni samma år öfverlämnadt till civildepartementet, så vidt anginge, bland annat, underlättande af fiskares försäkring mot olycksfall under utövande af yrket; och anbefallde Kungl. Maj:t den 8 december 1904 riksförsäkringsanstalten att låta verkställa utredning rörande de åtgärder, som kunde vidtagas i nämnda syfte.

Den 15 december 1905 afgaf riksförsäkringsanstalten till Kungl. Maj:t redogörelse för den af anstalten i ämnet företagna utredningen jämte däraf föranledt förslag.

Häröfver hafva Kungl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län, styrelsen för postsparbanken samt landtbruksstyrelsen afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden.

Innan jag går att framlägga innehållet i riksförsäkringsanstaltens berörda redogörelse och förslag, anhåller jag att få i korthet redogöra för hvad förut i fråga om fiskares olycksfallsförsäkring förekommit.

Första gången frågan om utfärdande af lagbestämmelser angående fiskares försäkring mot olycksfall bragtes på tal var i det utlåtande, som den af Kungl. Maj:t den 3 oktober 1884 tillsatta arbetarförsäkringskommittén den 28 juli 1888 afgaf.

Kommittén yttrade i sitt utlåtande, bland annat, att vid försäkringens närmare ordnande befunnits nödigt att lämna i vissa delar särskilda föreskrifter rörande sjöfolk. Detta påkallades i synnerhet af de förhållanden, under hvilka sjöfarten bedrefves, och hvilka kräfde ett annat tillvägagående vid försäkringen, än där det gällde yrkesdrift

till lands. Bestämmelserna om sjöfolks försäkring, yttrade kommittén vidare, syntes också komma att vinna i reda, om de, i stället för att meddelas såsom undantag från en allmän förordnings stadganden, sammanfördes i en särskild författning.

Kommittén framlade också ett särskildt förslag till lag om sjöfolks försäkring för olycksfall i tjänsten.

Första paragrafen i den föreslagna lagen var i hithörande delar af följande lydelse.

För följderna af i tjänsten inträffande olycksfall skola enligt de närmare bestämmelserna i denna lag vara försäkrade befälhafvare och besättning å svenska fartyg, som nyttjas till handelssjöfart eller resandes fortskaffande, och som hafva en dräktighet af tjugu registerton eller däröfver. Hit räknas icke fartyg, som *uteslutande* användas för fiske.

Den föreslagna lagbestämmelsen omfattade sålunda äfven vissa slag af fiskare.

I motiveringen till den föreslagna paragrafen yttrade kommittén, bland annat, följande.

Hvad fiskerihandteringen anginge vore det väl önskvärdt, att de, som däri sysselsattes, blefve försäkrade för olycksfall i arbetet. Men då de, som drefve fiske såsom handtering, esomoftast vore smärre själfständiga yrkesidkare, hade kommittén ansett, att för fiskerinäringen tills vidare borde anstå med införandet af en obligatorisk olycksfallsförsäkring, till dess på grund af från annat håll vunnun erfarenhet det låte sig med någon större säkerhet bedömas, på hvad sätt försäkringen för dess idkare skulle ändamålsenligast anordnas.

I den på arbetarförsäkringskommitténs utlåtande grundade propositionen till 1890 års Riksdag med förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet uteslötos emellertid de föreslagna föreskrifterna angående såväl sjöfolks i allmänhet som ock fiskares olycksfallsförsäkring. Såsom skäl härtill anförde dåvarande departementschefen till statsrådsprotokollet att, äfven med tillämpning af samma principer som för annan olycksfallsförsäkring för arbetare, det dock vore nödigt att vidtaga vissa ytterligare anordningar, som med hänsyn till de praktiska svårigheter, hvilka därvid mötte, kräfde särskilda undersökningar. Departementschefen trodde därför, att vid det första steget på arbetarförsäkringens område det vore lämpligast att för någon tid lämna å sido olycksfallsförsäkringen för sjöfolk. Blefve, yttrade departementschefen vidare, de allmänna principerna för olycksfallsförsäkringen fastslagna, så vore det därefter lättare att på den sålunda

lagda grunden bygga vidare i fråga om de yrken, som för försäkringens införande erfordrade särskilda anordningar.

Frågan om fiskares olycksfallsförsäkring fick därefter hvila, till dess den af Kungl. Maj:t den 9 november 1900 tillsatta kommittén för utredning af frågan om ett förbättradt pensioneringssätt för sjömän åter upptog densamma till behandling.

I det af kommittén den 15 november 1904 afgifna utlåtande intog kommittén jämväl ett särskildt förslag till lag om försäkring af sjöfolk, och detta förslag omfattar äfven en viss grupp af fiskare.

Första paragrafen i den föreslagna lagen lyder nämligen i hithörande delar sålunda.

En hvar, som erhåller anställning å fartyg, varder därigenom med undantag, som nedan sägs, försäkrad i Handelsflottans pensionsanstalt enligt de närmare bestämmelserna i denna lag.

Med fartyg förstås i denna lag:

1) fartyg, som afses i 2 § sjölagen,

2) så ock annat svenskt fartyg, som — — — — —

b) användes i fångstfart eller fiske å öppna hafvet, dock endast för så vidt fartyget är heldäckadt — — — — —.

Försäkringens ändamål är enligt förslaget att bereda

1) sjukhjälp och lifränta åt försäkrad, som blifvit skadad till följd af olycksfall under anställning å fartyg, samt, när försäkrad genom olycksfall under sådan anställning ljugit döden, begrafningshjälp äfvensom lifränta åt den försäkrades änka och barn under 15 år;

2) pension

a) åt försäkrad, som annorledes än genom olycksfall under anställning å fartyg ådragit sig för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan eller uppnått viss lefnadsålder; samt

b) åt änka äfvensom barn under 15 år efter försäkrad, som af lidit af annan dödsorsak än olycksfall under anställning å fartyg.

Lika med olycksfall skulle enligt lagförslaget räknas, om försäkrad under anställning å fartyg insjuknade i sådan sjukdom, som kunde anses för sjömannen innebära särskild yrkesfara; och såsom olycksfall under anställning å fartyg skulle anses jämväl olycksfall, som timade, medan den försäkrade befördrades före tjänstgöringens början från land till fartyget eller efter tjänstgöringens slut från fartyget till land, eller medan han hemförskaffades enligt bestämmelserna i 98 § sjölagen.

Till försäkringsavgiffts erläggande skulle den försäkrade och fartygsägaren bidraga med hälften hvar.

Ersättning vid skada till följd af olycksfall skulle utgå med samma belopp och efter enahanda grunder som enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete; dock var här den s. k. vänte- eller karenstiden inskränkt till 14 dagar, så att sjukhjälp eller lifränta skulle utgå redan från och med femtonde dagen efter olycksfallet.

Ersättning skulle ej i något fall utgå för skada, som den skadade själf uppsåtligen ådragit sig. Grof vårdslöshet uteslöt således ej rätten till ersättning.

Af motiveringen till förslaget framgår, att afsikten var, att af fiskarna endast de, som sysselsattes i det s. k. storsjöfisket, skulle vara underkastade lagens bestämmelser; och skulle enligt kommitténs beräkning i rundt tal 3,500 fiskare blifva försäkringspliktiga.

Kommittéförslaget har remitterats till kommerskollegium, som emellertid däröfver ännu icke afgifvit yttrande.

Fiskarförsäkring i utlandet.

Jag tillåter mig härefter lämna en kortfattad framställning af de i främmande länder beträffande ifrågavarande slag af försäkring vidtagna åtgärder.

Frågan om fiskares olycksfallsförsäkring har i vissa främmande länder vunnit vida mer beaktande än i vårt land.

Enligt hvad riksförsäkringsanstalten uti sin ofvan omförmälda utredning meddelat, har sålunda försäkring af fiskare för olycksfall gjorts till föremål för lagstiftning i Tyskland, Holland, Frankrike, Italien och Danmark.

Tyskland.

I Tyskland är försäkringen af sjöfolk mot följderna af olycksfall hufvudsakligen ordnad genom lag af den 30 juni 1900. Enligt denna skola obligatoriskt försäkras, bland andra, 1) besättningarna å fartyg för idkande af fiske å öppna hafvet samt buker, vikar och fjärdar af hafvet samt vidare 2) besättningarna å fartyg för idkande af fiske å andra, af sjögående fartyg trafikerade vatten inom vissa af förbundsrådet fastställda gränser. Därjämte skola de, som själfständigt bedrifva omförmälda rörelse, för så vidt de tillhöra fartygets besättning och därvid i regel ej använda flera än två aflönade arbetare, vara obligatoriskt olycksfallsförsäkrade enligt lagens bestämmelser. Kostnaden för olycksfallsförsäkringen bestrides af arbetsgifvarna (redarna).

Holland.

Fiskerirörelse å floder och inre farvatten är i Holland underkastad bestämmelserna i lagen af den 2 januari 1901 angående försäkring af

arbetare mot följderna af olycksfall i vissa yrken. Försäkringen är obligatorisk och bekostas af arbetsgifvarna, ehuru dock staten betalar en del af förvaltningskostnaderna.

Förslag har i Holland framlagts till försäkring jämväl af dem, som äro sysselsatta i det s. k. storsjöfisket.

Enligt lag den 21 april 1898 har i Frankrike inrättats en försörjningskassa (Caisse de prévoyance entre les marins français contre les risques et accidents de leur profession) med ändamål att bereda sjöfolket försäkring mot yrkesfara och olycksfall under anställning å fartyg. Allt till sjötjänst inskrifvet franskt sjöfolk från tio års ålder är obligatoriskt försäkradt i kassan.

Frankrike.

Kassans inkomster utgöras af afgifter af delägarna, bidrag af fartygsägarna, gåfvor samt, i händelse af behof, räntefria förskott af staten.

I Italien finnes icke någon särskild lag, som reglerar försäkringen af sjöfolk, inklusive fiskare. Där gäller för närvarande lagen af den 31 januari 1904 angående försäkring af arbetare i vissa yrken, bland hvilka inbegripas den egentliga sjöfartsrörelsen samt fiske på öppna hafvet. Försäkringen ombesörjes och bekostas af arbetsgifvarna (fartygsredarna).

Italien.

I Danmark ordnades fiskarförsäkringen särskildt för sig genom Lov om danske Fiskeres Forsikring i Ulykkestilfælde den 3 april 1900. Enligt denna lag äger enhvar i Danmark hemmahörande person, som lifnär sig helt eller delvis genom fiske, att mot en årlig afgift af fem kronor blifva medlem af en af inrikesministern erkänd olycksfallsförsäkringsförening för danska fiskare, och är han såsom sådan, när han vid fiske med danskt fartyg eller båt, vare sig i eller utanför de danska farvattnen, drabbas af olycksfall, som medför öfvergående eller varaktig nedsättning af hans arbetsförmåga, försäkrad jämlikt föreskrifterna i berörda lag och Lov af 7:e januar 1898 om Arbejderes Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde i visse Virksomheder (med ändringar enligt lag af den 15 maj 1903), så framt olycksfallet är orsakadt af fiskeridriften eller de förhållanden, under hvilka denna försiggår, eller inträffat vid frivilliga försök att rädda människolif ur sjönöd eller vid segling i fiskefartyg, utan att fiske därvid bedrifves. Förorsakar olycksfallet döden, äro under samma förutsättningar fiskarnas efterlevande försäkrade i anledning af den lidna förlusten af försörjare.

Danmark.

Uteslutna från försäkring äro dock olycksfall, som fiskaren själf orsakat med uppsåt eller genom grof vårdslöshet.

När fiskare, som af annan person, hvilken drifver fiske såsom näringsfång utan att själf personligen mera regelbundet deltaga i detta, är antagen att mot ersättning fiska åt denne, har begagnat sig af rättigheten till försäkring på sätt ofvan nämnts, är han berättigad att af sin arbetsgifvare erhålla godtgörelse, helt eller delvis, utan afkortning af öfverenskommen ersättning, för det försäkringsbidrag, han måst erlægga till försäkringsföreningen.

Om olycksfallsförsäkringsföreningen icke skulle kunna med ofvan nämnda försäkringsbidrag betala de till ersättningar, förvaltningskostnader och öfriga utgifter nödvändiga belopp, ersätter statskassan bristen.

Olycksfallsförsäkringsföreningens stadgar, som skola innehålla bestämmelser om formen för anmälan om inträde i föreningen, inkassering af försäkringsbidragen och förvaltningen, om medlemmarnas rättigheter, om föreningens förtroendemän, valda af de försäkrade, om anmälnings-skyldighet och kontroll, fastställas af inrikesministern efter förslag af det jämlikt lagen den 7 januari 1898 upprättade arbetarförsäkringsrådet.

I öfrigt gälla, i den mån de äro tillämpliga, de i lagen af den 7 januari 1898 förekommande bestämmelser äfven i afseende å försäkringar enligt lagen den 3 april 1900, dock med, bland andra, följande undantag:

- 1) vid bestämmande af invaliditetsersättning skall alltid en årsinkomst af 600 kronor läggas till grund;
- 2) ersättning i anledning af dödsfall är för alla bestämd till 2,500 kronor utan särskild begravningshjälp.

Vid olycksfall utgår ersättning till den skadade på följande sätt. Medför olycksfallet en nedsättning af arbetsförmågan, hvars slutliga följder ännu icke kunna bestämmas, tillkommer den skadade sjukhjälp (Dagpenge), räknadt från trettonde veckan efter olycksfallet. Rätten till sjukhjälp är betingad af att nedsättning af arbetsförmågan förefinnes. Detta anses vara fallet, så länge den skadade på grund af den honom öfvergångna skadan icke är i stånd att förrätta arbete af samma slag som hans förutvarande. Då olycksfallet blott medför öfvergående nedsättning af arbetsförmågan, upphör sjukhjälp vid den tidpunkt, då, enligt hvad ofvan nämnts, förutsättningarna för densamma upphört. Har åter olycksfallet bestående nedsättning af arbetsförmågan till följd, fortfar sjukhjälp, så vidt angifna förutsättningar föreligga, att löpa intill dess arbetarförsäkringsrådet fastställt invaliditetsersättningen. Medför olycksfallet döden, fortfar sjukhjälp under samma förutsättningar att löpa till dödsdagen. Sjukhjälp utgår med 1 krona 50 öre för dag.

Har olycksfallet medfört sådan nedsättning af arbetsförmågan, som förklaras blifva bestående (invaliditet), tillkommer den skadade en penningssumma, hvilken i händelse af fullständig invaliditet utgör sex gånger beloppet af en till 600 kronor beräknad årsförtjänst, eller sålunda 3,600 kronor. Är arbetsförmågan blott minskad, utgör ersättningen en i förhållande till nedsättningens betydelse beräknad del af den summa, som skulle hafva tillkommit fiskaren vid fullständig förlust af arbetsförmågan.

Såsom förut nämnts, uppgår ersättningen vid dödsfall till 2,500 kronor. Om den försäkrade efterlämnar änka, tillkommer försäkringsbeloppet henne, därest äktenskapet är slutet före olycksfallet och samlifvet icke upphört. Efterlämnar den försäkrade icke änka, som skall erhålla ersättning, tillfaller denna hans barn, hvilkas försörjning ålåg honom, eller som han faktiskt försörjde, då olyckan skedde. Efterlämnas icke heller sådana, bestämmer arbetarförsäkringsrådet, om ersättning i anledning af försäkringen skall tillfalla andra, hvilka arbetaren försörjde, då olyckan skedde. I stadgandet härom är emellertid senare införd en förtydligande ändring, hvartill jag längre fram torde få återkomma.

I Norge framlades af en för ändamålet tillsatt kommitté under år 1900 ett utkast till lag om sjömäns försäkring. Enligt förslaget skola, bland andra, försäkras besättningen på norska heldäckade fartyg, som användas antingen i utrikes fart, däri inbegripet fiske- och fångstfart på hafvet, eller i kustfart, för så vidt det i denna slags fart använda fartyget har minst trettio registertons bruttodräktighet. Försäkringen, som i regel är obligatorisk, omfattar olycksfallsförsäkring, invaliditetsförsäkring, ålderdomsförsäkring och dödsfallsförsäkring. De förvaltningskostnader, försäkringen kräver, skola enligt förslaget bestridas af staten. Kostnaderna för själfva försäkringen åter bestridas genom afgifter, som betalas till hälften af den försäkrade och till hälften af rederiet.

Norge.

För kort tid sedan har norska regeringen beslutit proposition i ämnet till stortinget, men är jag icke i tillfälle att nu meddela innehållet i förslaget.

I sin till Kungl. Maj:t afgifna utredning erinrar riks-försäkringsanstalten till en början om, att fiskarna, hvilka till väsentlig del äro själfständiga yrkesidkare, icke falla under bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, såvidt dessa bestämmelser afse skyldighet för arbetsgifvare att utgifva ersättning till skadade arbetare.

Riks-försäkringsanstaltens utlåtande.

På grund af bestämmelserna i 23 § i nämnda lag är emellertid fiskare, hvilken uppträder såsom arbetsgifvare, berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra sina arbetare. Enligt 24 § i samma lag kan äfven enskild fiskare, för så vidt han kan anses såsom arbetare i lagens mening, erhålla försäkring i anstalten; men likväl har ingen fiskare begagnat sig af denna rättighet. Anledningen därtill förmenar anstalten till väsentlig del vara att söka i den med försäkringen förenade kostnaden.

Behovet af åtgärder för underlättande af försäkring.

I fråga om behovet af att åtgärder vidtagas för att underlätta fiskares försäkring yttrar riksförsäkringsanstalten.

Fiskarbefolkningen lefver i det stora hela under ganska tryckta ekonomiska förhållanden. Den arbetsförtjänst, fisket lämnar, är ock växlande och oberäknelig. Då olycksfall under yrkets utöfning inträffat, hvilket ofta händer, har väl hittills fattigvården eller den enskilda välgörenheten fått träda emellan, ty det är, såvidt riksförsäkringsanstalten kunnat inhämta, sällsynt, att en fiskare genom försäkring eller annorledes bereder sig ekonomiskt skydd mot skada till lif och lem, som orsakats af olycksfall. Kostnaden för försäkring har för honom ställt sig för hög. Men den enskilda välgörenheten är icke alltid att påräkna; och utsikten att kanske behöfva anlita densamma eller fattigvården är icke uppmuntrande för fiskaren och torde afskräcka mången, som ämnat ägna sig åt fiskaryrket. Det vore därför till stor trygghet och lättnad för dem, som drifva eller ämna ägna sig åt ifrågavarande yrke, om en försäkring kunde anordnas, som, i händelse af skada till följd af olycksfall, utan alltför stora uppoffringar från fiskarnas sida beredde dem medel eller hjälp till deras uppehälle. Fiskarna själfva hafva ock vid flera tillfällen uttalat sig för anordnandet af en dylik försäkring. Antagligt är äfven att, om en sådan försäkring kommer till stånd, den skall kunna kraftigt medverka till fiskerinäringens främjande och sålunda lända det allmänna till nytta.

Obligatorisk eller frivillig försäkring.

Riksförsäkringsanstalten öfvergår därefter till frågan, huruvida den ifrågasatta försäkringen bör anordnas såsom obligatorisk eller frivillig.

Såsom förut påpekats, yttrar riksförsäkringsanstalten, äro de personer, om hvilka här är fråga, i regel sina egna arbetsgifvare. Fisket drifves antingen af enskilda personer hvar för sig eller af två eller flera gemensamt. I sistnämnda fall äga deltagarna vanligen båt och andra redskap gemensamt; och vinsten af fisket fördelas dem emellan.

Tillräckliga skäl synas icke föreligga att pålägga näringsidkare

inom ett särskildt yrke skyldighet att låta försäkra sig, under det att utöfvarna af öfriga yrken lämnas frihet i detta afseende. En obligatorisk försäkring af en enstaka grupp af yrkesidkare skulle ock bereda åtskilliga svårigheter. Först och främst måste vid en sådan försäkring uppdragas bestämda gränser, angifvande hvilka som skola komma in under försäkringen, något som i förevarande fall icke så lätt torde låta sig göra, isynnerhet som det icke är ovanligt, att fiske drifves såsom bisysselsättning, vissa tider i mindre, andra i högre grad.

Svårigheter, delvis föranledda af vanskligheten att bestämma begreppet fiskare, skulle ock möta att kunna öfva vederbörlig kontroll öfver att alla, som vore skyldiga att försäkra sig, därtill anmälades; och förvaltningskostnaderna, i händelse kontrollen skulle vara effektiv, torde därigenom i väsentlig mån ökas.

Af sålunda anförda skäl anser riksförsäkringsanstalten, att, åtminstone under nuvarande förhållanden, obligatorisk försäkring icke bör ifrågakomma.

I detta sammanhang torde jag få erinra, hurusom i de vid 1890, 1891, 1895 och 1898 års Riksdagar framlagda propositioner angående olycksfalls- eller invaliditetsförsäkring principen om obligatorisk försäkring lagts till grund för de särskilda lagförslagen i ämnet, samt att Riksdagen afslog berörda propositioner delvis på den grund, att Riksdagen ansåg den frivilliga försäkringen äga företräde framför den obligatoriska.

I de fall, där högsta domstolens yttrande i frågan inhämtats, har jämväl samma åsikt af densamma förfäktats.

Däremot vann det af Kungl. Maj:t för 1901 års Riksdag framlagda förslaget till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, däruti grundsatsen om frivillig försäkring af arbetare var genomförd, i hufvudsak Riksdagens bifall och ledde till den nu gällande lagen i ämnet af den 5 juli 1901.

Om försäkringen anordnas såsom frivillig, yttrar riksförsäkringsanstalten vidare, är emellertid att befara, att densamma icke vinner någon allmänare anslutning, därest de försäkrade själfva skola ensam bära kostnaderna därför. Bidrag från statens sida måste förutsättas, för att den skall blifva till afsedt gagn. Staten har förut ansett sig bära bispringa fiskarna och har gjort detta i form af bidrag till föreningar för försäkring af fiskebåtar och lån till inköp af fiskredskap. Skälen härtill torde vara att söka såväl i fiskarnas svaga ekonomiska ställning och de svårigheter, som äro förenade med utöfvningen af deras yrke, som

Statsbidrag
till försäkrin-
gen.

ock i den betydelse, fiskerinäringen har för vårt land. Men om staten lämnar fiskarna hjälp till inköp af redskap och dylikt, och icke därjämte är sörjdt för deras säkerställande i ekonomiskt afseende i händelse af skada till följd af olycksfall, vinnes icke mycket. Den stora yrkesrisken och osäkerheten för framtiden locka icke flera till yrket.

Hvad angår storleken af ett dylikt statsbidrag, bör detta enligt anstaltens mening ställas i förhållande till fiskarbefolkningens förmåga att bära ytterligare utgifter. Redan nu äro de betungade af utgifter för inköp af båt och annan redskap samt försäkring däraf m. m. Någon större pålastning därutöfver torde de därför icke kunna bära. Om den afgift, fiskarna själfva skulle betala, sattes till ungefär hälften af den faktiska kostnaden för försäkringen, fränset förvaltningskostnaderna, torde dock tillräcklig hänsyn hafva tagits till dem.

Nu låter det sig icke göra, säger riksförsäkringsanstalten, att på förhand med någon större säkerhet beräkna försäkringsavgiften; tillräckligt statistiskt material därtill saknas. Saken kunde under sådana omständigheter ordnas sålunda, att staten betalar ett visst fixt belopp för hvarje försäkrad och de försäkrade stode risken i öfrigt. Detta skulle då medföra att, om en viss bestämd afgift utkräfdes för år, efterruttaxering måste äga rum, i händelse denna afgift jämte statens bidrag visade sig otillräcklig. Men en dylik efterruttaxering skulle komma att drabba ojämnt och har i öfrigt sina svårigheter. Fiskarna vistas långa tider i aflägsna farvatten och kunna då icke anträffas för utkrävande af efterruttaxeringens belopp. Någon större benägenhet hos fiskarna torde icke heller komma att förefinnas för en försäkring, hvars kostnad de icke vid försäkringens tagande kunna beräkna och som i händelse af en massolycka kan komma att blifva för dem ganska betungande. Vill man icke förfela ändamålet med försäkringen, torde man därför bära ordna den så, att fiskaren får betala det fixa beloppet, under det staten ikläder sig den eventuellt återstående kostnaden.

Förvaltningskostnaderna torde staten alltid bära bestrida, detta i likhet med hvad som äger rum i afseende å den med ifrågavarande försäkring likställda försäkringen af arbetare i riksförsäkringsanstalten.

Rätt till delaktighet i försäkringen.

Beträffande rätten till delaktighet i en dylik med statsbidrag understödd försäkring anser riksförsäkringsanstalten, att den bör tillkomma i Sverige hemmahörande fiskare och bland dessa icke allenast dem, som äro sysselsatta med hafsfiske, utan äfven insjöfiskarna, om dessa skulle vilja begagna sig af densamma. Naturligtvis bör härvid såsom regel gälla, att delaktighet tillkommer endast sådana

personer, som helt och hållet eller till hufvudsaklig del lifnära sig genom fiske eller s. k. yrkesfiskare. Under förutsättning att ersättning utgår allenast i anledning af skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af fiskaryrket eller hvad därmed äger samband, synes dock icke vara skäl att förvägra tillträde till försäkringen för personer, hvilka blott kortare tid af året eller mera tillfälligt för sin utkomst arbeta såsom fiskare. Vilja dessa betala den stadgade afgiften, torde detta endast bidra till att minska statens utgifter för försäkringen.

I fråga om grunderna för rätt till ersättning anför riksförsäkringsanstalten, att ersättning i anledning af försäkringen synes böra utgå hufvudsakligen under enahanda förutsättningar, i samma utsträckning och med lika belopp som enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901.

Grunderna för
ersättning.

Ersättning skulle således utgå vid olycksfall, som härflyter från utöfningen af fiskaryrket. Dock bör enligt riksförsäkringsanstaltens förmenande ersättning, i likhet med hvad som äger rum i andra länder, äfven utgå vid skada till följd af olycksfall, som inträffat under fiskarens frivilliga försök att rädda människolif ur sjönöd samt vid användande af fiskebåt, äfven om fiske därvid icke bedrifves, för så vidt den icke användes i fraktfart, som ej har samband med fiskerinäringen. Genom den senare utvidgningen erhåller fiskaren större trygghet, och därigenom minskas anledningarna till tvister vid anspråk på ersättning. En dylik utvidgning torde icke heller medföra någon afsevärd ökning af kostnaderna för försäkringen.

Enligt lagen af den 5 juli 1901 skall ersättning utgifvas i form af sjukhjälp eller lifränta eller bådadera till skadad arbetare samt, om olycksfallet medfört döden, begrafningshjälp äfvensom lifränta till änka och barn.

Det kan, säger riksförsäkringsanstalten, ifrågasättas, huruvida icke rätten till ersättning lämpligen borde utsträckas jämväl till andra efterlevande än änka och barn, hvilka den afidne helt och hållet försörjt eller till hvilkas försörjning han bidragit.

Enligt Lov om danske Fiskeres Forsikring i Ulykkestilfælde jämförd med Lov af 7:de januar 1898 om Arbejderes Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde i visse Virksomheder gäller i Danmark, att, om försäkrad fiskare icke efterlämnar änka eller barn, arbetarförsäkringsrådet bestämmer, om ersättning skall tillfalla andra, hvilka fiskaren försörjde, då olyckan skedde. Denna bestämmelse har tolkats så,

att försörjningen skall hafva varit fullständig, för att ersättning skall utgå.

Till följd häraf hafva de ogifta fiskarna visat sig obenägna att ingå i olycksfallsförsäkringsföreningen. De anse försäkringen hafva ringa värde, då sällan är fallet, att en fiskare ensam fullständigt försörjer sina föräldrar eller andra anförvanter. För att råda bot mot denna oegentlighet i afseende å rätten till ersättning har emellertid år 1905 framkommit ett lagförslag, enligt hvilket ersättning kan tillkomma jämväl andra än änka och barn, som den afidna försörjt eller till hvilkas försörjning han lämnat bidrag.

Enligt hvad jag inhämtat, har detta lagförslag ledt till lagbestämmelser, som trädte i kraft den 1 oktober 1906, af innehåll att, därest försäkrad fiskare icke efterlämnar änka eller barn, arbetarförsäkringsrådet bestämmer, om försäkringen helt eller delvis skall tillfalla andra, hvilka han försörjde eller till hvilkas försörjning han lämnade bidrag, då olyckan inträffade, samt att, om den försäkrade blott lämnat bidrag till försörjningen, ersättningsbeloppet i hvarje särskildt fall icke finge öfverstiga 800 kronor.

Onekligt är, förmenar riksförsäkringsanstalten, att en dylik utvidgning af rätten till ersättning skulle göra försäkringen mera begärlig och sålunda tillföra den ett större antal deltagare. Då det emellertid synes olämpligt att i förevarande hänseende för en enstaka yrkesgrupp göra undantag från den i lagen den 5 juli 1901 fastställda allmänna regeln, samt det dessutom är svårt att nu erhålla någon närmare utredning af den ökade kostnaden för en sådan utsträckning, anser riksförsäkringsanstalten, att rätten till ersättning bör tillsvidare begränsas till de i lagen af den 5 juli 1901 angifna personer. De ogifta fiskarna torde i alla fall snart finna med sin fördel förenligt att söka delaktighet i försäkringen, då bland fiskarna oftare, än man antagit, skador till följd af olycksfall inträffa, som medföra invaliditet.

Vid denna frågas behandling i riksförsäkringsanstalten var t. f. öfverdirektören May af skiljaktig mening. Uti reservation till riksförsäkringsanstaltens protokoll den 15 december 1905 yttrar nämligen t. f. öfverdirektören May följande.

Skulle, därest i Sverige en försäkring af fiskare mot olycksfall anordnas genom statens försorg, ersättning icke utgå till andra efterlevande än den afidnes änka och minderåriga barn, är anledning antaga, att de ogifta fiskarna icke komma att omfatta försäkringen med så allmänt intresse, som önskligt vore; och anser jag mig därför böra förorda en sådan utsträckning af rätten till ersättning, att, i händelse för-

säkrad icke efterlämnar änka eller minderåriga barn, ersättning skall utgå till den aflidnes föräldrar eller minderåriga syskon, som den aflidne under lifstiden försörjde eller till hvilkas försörjning han bidrog.

Lämpligast vore, om ersättning vid ifrågavarande fall kunde utgå i form af lifränta, ehuru å lägre belopp än för änka och barn. Då emellertid, i händelse lifräntan icke skulle blifva alltför obetydlig, försäkringskostnaden härigenom skulle väsentligen ökas, torde denna ersättningsform böra utbytas mot kapitalutbetalning.

Hvad beträffar ersättningens belopp skulle, säger riks-försäkringsanstalten, ersättning utgå med de i 4 § af lagen den 5 juli 1901 angifna belopp och från samma tidpunkt, som där är bestämd. Således skulle från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet utgifvas till skadad fiskare sjukhjälp med en krona för dag, så länge det af olycksfallet förorsakade sjukdomstillståndet varar, samt från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet eller från den senare tidpunkt, då framtida bestående nedsättning af arbetsförmågan inträdt, lifränta, vid fullständig invaliditet med 300 kronor årligen och vid minskning af arbetsförmågan med det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen af arbetsförmågan. Om olycksfallet medfört döden, skulle utgifvas begravningshjälp med 60 kronor samt till änka en årlig lifränta af 120 kronor och till hvarje minderårigt barn en årlig lifränta af 60 kronor med den begränsning, som i 3:dje momentet af berörda paragraf finnes angifven.

I fråga om beloppet af den ersättning, som skulle utgå till andra efterlevande än änka och barn, föreslår t. f. öfverdirektören May i sin ofvan omförmälda reservation en kapitalutbetalning af sammanlagdt högst 600 kronor, och att till den aflidnes föräldrar skulle utgå ersättning med två tredjedelar af nämnda belopp eller med 400 kronor samt till efterlämnade syskon under 15 år 200 kronor med lika fördelning dem emellan, i händelse flera funnes; dock att, om den försäkrades båda föräldrar före honom aflidit, ersättning till hans syskon under 15 år skulle utgå med 400 kronor.

Riksförsäkringsanstalten framhåller, att möjlighet till erhållande af förkortning af den s. k. vänte- eller karenstiden för skadad synes böra lämnas. Såsom förut nämnts hade kommittén för utredning angående förbättrad pensioneringssätt för sjömän i sitt förslag hemställt, att denna tid måtte bestämmas till allenast 14 dagar; och det syntes vara lämpligt att vid nu ifrågavarande försäkring medgifva den försäkrade rätt att mot en särskild på förhand bestämd tilläggsafgift bereda sig ersättning, sjukhjälp eller lifränta, redan från och med femtonde dagen

efter olycksfallet. Någon tidigare tidpunkt för ersättnings utgående bör icke få förekomma, enär förvaltningskostnaderna då skulle blifva icke oväsentligt ökade, utan att den försäkrade erhöile motsvarande nytta.

Det har, fortsätter riks försäkringsanstalten, vid behandlingen inom anstalten af förevarande ärende ifrågasatts, att valfrihet vid försäkringen i afseende å tiden, från hvilken ersättning skulle utgå, icke borde medgifvas, och att den s. k. karenstiden för alla fall borde bestämmas till 14 dagar. Ehuru antagligt är, att flertalet af de försäkrade skola anse med sin fördel förenligt att erhålla försäkring med rätt till ersättning redan från och med femtonde dagen efter olycksfallet, har riks försäkringsanstalten dock ansett sig icke böra förorda en inskränkning som den ofvan nämnda. Därigenom skulle nämligen anslutningen till förefintliga eller möjligen blifvande sjukkassor kunna motverkas, och en fiskare, som vore delaktig i en sjukkassa, skulle kanske anse sig icke hafva råd att betala afgift till sjukhjälp på två håll, men icke vilja lämna sjukkassan, som gifver honom ersättning vid sjukdom, hvilken har sin orsak i annat än skada till följd af olycksfall.

Försäkrings-
kostnaderna.

Riks försäkringsanstalten redogör härefter för den utredning, som anstalten verkställt för beräkning af de kostnader, en försäkring af angifvet slag skulle kräfva.

Antalet fiskare
i Sverige.

Att med ledning af förefintliga officiella uppgifter erhålla en säker uppskattning af antalet fiskare i riket, torde, säger riks försäkringsanstalten, vara omöjligt. Kommittén för utredning angående förbättrade pensioneringssätt för sjömän har ur mantalslängderna för åren 1894, 1899 och 1900 inhämtat uppgifter om antalet fiskare och funnit det vara respektive 8,482, 9,198 och 10,187. Dessa siffror äro antagligen för små, särskildt om hänsyn tages till det slag af fiskare, som icke uteslutande äro sysselsatta vid fisket. Dessutom torde mantalslängderna icke vara fullt tillförlitliga i detta afseende. Sålunda torde en del personer, som större eller mindre delar af året äro sysselsatta med fiske, vara mantalsskrifna som jordbrukare, torpare och dylikt; dessutom angifva ej mantalslängderna för en del personer någon yrkestitel.

Riks försäkringsanstalten har därför sökt att medels uppgifter från annat håll bilda sig en föreställning om antalet personer, som sysselsätta sig med fiske.

Enligt från landtbruksstyrelsen inhämtade uppgifter för år 1904 uppgick antalet hafs- och skärgårdsfiskare inom nedan nämnda län till:

Södermanlands län.....	375
Kalmar »	1,938 ¹⁾
Gottlands »	1,100
Blekinge »	2,527 ²⁾
Malmöhus »	1,368 ³⁾
Hallands »	524 ⁴⁾
Gäflleborgs »	1,779 ⁵⁾
Västernorrlands »	1,268
	<hr/>
	Summa 10,879

För Göteborgs och Bohus län saknas uppgift om antalet hafsfiskare, men lär detta antal enligt meddelande af landshöfdingen friherre Lagerbring, som härom låtit verkställa undersökning, kunna uppskattas till minst 4,000. Likaledes saknas uppgift från några andra län.

Hvad insjö- och strömfiskare beträffar, äro härom förefintliga uppgifter alltför osäkra, för att desamma skulle kunna läggas till grund för en uppskattning af antalet dylika fiskare. Emellertid kan antagas, att denna kategori af fiskare ej i någon nämnvärd utsträckning kommer att använda sig af den försäkring, som här är ifrågasatt. I hvarje fall komma utgifterna för försäkring af detta slag af fiskare att blifva afsevärdt lägre än för försäkring af dem, som sysselsätta sig med det långt farligare hafs- och skärgårdsfisket, hvarför en feluppskattning af antalet insjöfiskare ej kan få någon afsevärd inverkan på säkerheten hos beräkningen af de behöfliga afgifter, som här ifrågakomma.

Med ledning af förutnämnda uppgifter har riksförsäkringsanstalten beräknat antalet fiskare, som kunna tänkas finna anledning att använda sig af den föreslagna försäkringen, uppgå till minst 15,000.

Denna approximativa beräkning af antalet fiskare torde snarare få anses för låg än för hög. Däremot synes det af den nämnda kommittén ur dödböckerna erhållna antalet genom olycksfall afidna vara i det närmaste riktigt. Den dödlighetsprocent på grund af olycksfall (3,69 ‰), som sålunda framgår ur kommitténs sammanställning, måste därför anses för hög, något som för öfrigt framgår af den statistik öfver dödsfall på grund af olycksfall, riksförsäkringsanstalten sökt på annan väg erhålla.

Beräkning af
premierna.

¹⁾ Här af yrkesfiskare 411. ²⁾ Yrkesfiskare 893. ³⁾ Yrkesfiskare 1,296. ⁴⁾ Medräknas fiskare i endast vissa fisken, stiger antalet till 1,000. ⁵⁾ 627 yrkesfiskare och 1,152 »biträdande personer».

I de af fiskeriintendenten d:r A. H. Malm till Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifna berättelserna öfver Göteborgs och Bohus läns hafsfisken 1894—1904 samt i den årliga redogörelsen af fiskeriintendenten öfver fisket i Halland, som återfinnes i Hallands läns hushållningssällskaps handlingar för åren 1888—1903, lämnas redogörelse för de genom olycksfall i arbete i dessa län omkomna fiskare.

Drunknade hafsfiskare i Göteborgs och Bohus län:

År:	Antal drunknade fiskare:	Efterlämnade änkor:	Barn:
1894—95	10	3	10
1895—96	8	6	14
1896—97	3	3	8
1897—98	17	11	43
1898—99	17	8	46 ^{*)}
1899—1900	9	3	11
1900—01	32	16	52
1901—02	17	8	25
1902—03	4	2	7
1903—04	8	4	11
	125	64	227

Antages här, att medelantalet fiskare för år varit 4,000, erhålles för tioårsperioden 1894—1904 en dödsfallsprocent på grund af olycksfall af 3,13 ‰.

För Hallands län lämnas i ofvan angifna berättelser följande uppgifter angående dödsfall på grund af olycksfall i arbete bland länets fiskare åren 1888—1903.

År:	Antal drunknade:	År:	Antal drunknade:
1888	4		Trpt 18
1889	0	1897	0
1890	9	1898	0
1891	0	1899	0
1892	0	1900	6
1893	2	1901	5
1894	0	1902	0
1895	0	1903	0
1896	3		Summa 29
	Trpt 18		

*) Där af 5 öfver 15 år.

Med antagande att medelantalet fiskare i länet för år varit 600, erhålles i detta fall en dödlighetskoefficient af 3,02 ‰.

Man kan därför, säger riks försäkringsanstalten, vara berättigad att beträffande Göteborgs och Bohus samt Hallands län antaga en dödlighetskoefficient på grund af olycksfall bland fiskare af 3,1 ‰, en siffra, som för hela riket öfver hufvud taget torde få anses åtminstone icke för låg, då det farligaste fisket utan tvifvel drifves i nämnda två län.

Någon statistik angående olycksfall bland fiskare, som föranledt varaktig invaliditet, säger riks försäkringsanstalten vidare, finnes ej tillgänglig. I sjömanspensioneringskommitténs betänkande anföres emellertid en siffra uti ifrågavarande afseende, som möjligen kan, i brist på andra uppgifter, gifva en ledning för uppskattningen af invaliditetsfrekvensen. Enligt sjöyrkessamfundets i Hamburg af kommittén anförda statistik angående å segelfartyg anställda sjömän utgör relativa antalet ersatta olycksfall, som föranledt varaktig arbetsoförmåga, 2,40 på 1,000 försäkrade med en medelinvaliditetsprocent af 22,7. Man torde hafva rätt antaga, att invaliditetsfallen såväl till antal som grad bland fiskare åtminstone icke nämnvärdt öfverstiga dem bland sjömän å segelfartyg. Likväl har af riks försäkringsanstalten för säkerhetens skull relativa antalet olycksfall på 1,000 försäkrade höjts till 3,00.

För beräkningen slutligen af de årliga utgifterna för sjukhjälp från och med sextionde dagen efter olycksfall torde, enligt hvad riks försäkringsanstalten meddelar, kunna användas erfarenheten hos riks försäkringsanstalten, enligt hvilken den uppgår till ungefär 25 öre för försäkrad, hvilken siffra af riks försäkringsanstalten för säkerhetens skull blifvit höjd till 35 öre.

Enligt af riks försäkringsanstalten i dess underdåniga berättelse för år 1904 gjord beräkning utgör kapitalvärdet af en lifränta å 300 kronor till invalid arbetare i genomsnitt 5,140 kronor och det kapitaliserade ersättningsbeloppet för hvarje dödsfall till 1,750 kronor.

Med användning af de nu anförda siffrorna skulle de årliga kostnaderna för hvarje försäkrad med rätt till ersättning enligt 4 § af lagen den 5 juli 1901 blifva:

För dödsfall:	1,750 · 0,0031	kr. 5: 43
För invaliditet:	5,140 · 0,003 · 0,227	» 3: 50
För sjukhjälp:		» 0: 35
		<hr/>
		Summa kr. 9: 28

Den årliga premien skulle sålunda med dessa beräkningsgrunder komma att uppgå till omkring 9 kronor 30 öre.

För att erhålla en föreställning om värdet af denna kalkyl har riksförsäkringsanstalten därjämte beräknat ifrågavarande premie med ledning af de statistiska uppgifter, anstalten erhållit från olycksfallsförsäkringsföreningen för danska fiskare, hvilken varit i verksamhet sedan slutet af år 1900.

Af denna statistik framgår, att från och med fiskarförsäkringens början till och med 1904 års slut ett antal årsarbetare af 20,302 tillhört fiskarförsäkringen. För säkerhetens skull har vid beräkningen af detta tal ingen hänsyn tagits till att försäkringstiden äfven omfattat det sista kvartalet af år 1900.

I ersättning har under nämnda tid utgått:

för dödsfall	kr.	82,500: —
» invaliditetsfall	»	51,085: 90
» sjukhjälp	»	19,977: 25
		<hr/>
	Summa kr.	153,563: 15

Med ledning häraf har riksförsäkringsanstalten uppskattat den kostnad, som olycksfallen skulle hafva medfört, om ersättning hade utgått enligt lagen den 5 juli 1901.

Enligt den danska lagen utgår nämligen ersättning vid fullständig invaliditet med 3,600 kronor, under det att enligt riksförsäkringsanstaltens beräkning värdet af ersättningen för ett fullständigt invaliditetsfall i genomsnitt kan uppskattas till 5,140 kronor. Motsvarande ersättningsbelopp vid dödsfall utgöra respektive 2,500 och 2,650 kronor. (Till förklaring af den skenbara motsägelsen mellan riksförsäkringsanstaltens af mig å föregående sida omförmälda uppgift angående det kapitaliserade ersättningsbeloppet för hvarje dödsfall, 1,750 kronor, och den i detta sammanhang anförda siffran 2,650 kronor tillåter jag mig nämna, att den förra uppgiften afser alla dödsfall bland såväl gifta som ogifta arbetare, under det siffran 2,650 kronor har afseende å dödsfall, därvid änka eller änka och barn efterlämnats, och där lifränta sålunda skall utgå). Sjukhjälp utgår i Danmark med 1 krona 50 öre för dag från nittionde dagen efter olycksfallet, men jämlikt lagen den 5 juli 1901 endast med 1 krona för dag dock redan från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet. Emellertid utgår ersättningen i form af sjukhjälp i Danmark betydligt längre än i Sverige. Enligt bestämmelserna i den danska lagen uppbäres nämligen sjukhjälp ända till dess

invaliditetsgraden blifvit af arbetarförsäkringsrådet fastställd, icke såsom hos riksförsäkringsanstalten till den dag, då det egentliga sjukdomstillståndet upphört. Olycksfallsförsäkringsföreningen för danska fiskare har i sjukhjälp utbetalat:

År:	Kronor.	Till antal personer.	I medeltal till hvarje skadad. Kronor.	I antal dagar efter den 90:de dagen.
1903	7,364: 25	43	171: 26	114
1904	6,838: 50	38	179: 96	120

Från riksförsäkringsanstalten har under år 1904 i sjukhjälpersättning från och med den sextioförsta dagen utgått ett belopp af 4,815 kronor till 94 skadade eller i medeltal i 51 dagar till hvarje skadad person. Dessa siffror torde dock böra något ökas, på grund af att sjukhjälp i några fall fortfarande utgå äfven under år 1905. Emellertid torde sjukhjälps belopp kunna beräknas vara omkring tre gånger större i Danmark än i Sverige.

Sålunda kunna, säger riksförsäkringsanstalten, de ersättningsbelopp, som skulle hafva utgått till de försäkrade danska fiskarna vid ersättning enligt den svenska lagen, beräknas utgöra:

för dödsfall	kr. 87,450: —
» invaliditetsfall	» 72,950: —
» sjukhjälp	» 7,000: —
	<hr/>
	Kr. 167,400: —

Premien skulle således enligt erfarenheten från Danmark uppgå till kr. $\frac{167,400}{20,302}$ eller kr. 8: 25.

De bägge beräkningarna lämna rätt öfverensstämmande resultat, hvarför en premie af i rundt tal 10 kronor för ersättning enligt bestämmelserna i 4 § af lagen den 5 juli 1901 torde få anses tillfyllestgörande. För beräkning af premie för ersättning jämväl från och med femtonde dagen efter olycksfallet finnes, yttrar riksförsäkringsanstalten vidare, ej hvad fiskare angår något som helst statistiskt material. Med ledning af den hittills vunna erfarenheten inom riksförsäkringsanstalten torde tilläggspremien härför kunna uppskattas till 1 krona å 1 krona 50 öre.

Då det statistiska materialet för dessa premieberäkningar, särskildt hvad vårt land vidkommer, är synnerligen ringa och obetydligt, så är det enligt riksförsäkringsanstaltens mening tänkbart, att erfarenheten

vid en blifvande försäkring af fiskare kommer att gifva vid handen en premie, som kan vara antingen högre eller lägre än den här kalkyletrade. Då emellertid den ofvan angifna premien framgått ur två skilda beräkningar, så torde den likväl komma att visa sig vara mycket nära med verkligheten öfverensstämmande, i all synnerhet om försäkringen vinner anslutning i samma grad från de mindre farliga som de farligare fiskena.

Med hänsyn till den erfarenhet, som gjorts i Danmark angående deltagandet i fiskarförsäkringen därstädes, lärer enligt riksförsäkringsanstaltens åsikt icke vara att antaga, att mera än omkring en tredjedel af det ofvan beräknade antalet fiskare i Sverige, eller sålunda omkring 5,000 fiskare, kommer att under första tiden begagna sig af den ifrågasatta försäkringen. Under angifna förutsättning och om den försäkrades årliga afgift bestämmes till fem kronor för försäkring med rätt till ersättning enligt 4 § i lagen den 5 juli 1901 samt till sex kronor, därest ersättning skall utgå redan från och med femtonde dagen efter olycksfallet, skulle statens årliga bidrag till försäkringskostnaderna första tiden belöpa sig till omkring 25,000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten anser, att statsbidraget emellertid bör upp- tagas såsom förslagsanslag och gäldas af arbetarförsäkringsfondens in- tressemedel.

I sin reservation yttrar t. f. öfverdirektören May angående den ökning af försäkringskostnaden, som den utsträckning af rätten till ersättning, hvilken t. f. öfverdirektören May föreslagit, skulle medföra, att det naturligtvis vore svårt att erhålla en beräkning däraf, då all tillförlitlig statistik saknas beträffande i Sverige afidna ogifta fiskare och deras efterlevande.

Af de uppgifter, som erhållits från Göteborgs och Bohus län, där fiskarnas antal beräknats till 4,000, framgår, att genom drunkning omkomna fiskare under tiden 1 juli 1894—1 juli 1904 uppgått till 125. Af dessa voro 61 ogifta, alltså i medeltal för år 6,1. För 5,000 fiskare blir det alltså för år 7,6 ogifta fiskare, som omkomma genom drunkning. Alla ogifta torde ej efterlämna föräldrar eller syskon under 15 år, och dödsfallsfrekvensen torde icke heller vara så hög bland fiskare i andra län. Om man emellertid antager, att 600 kronor skulle utgå för hvarje dödsfall bland ogifta fiskare och de afidnas antal beräknas till 8 på 5,000 i medeltal för år, skulle alltså ersättningen för år uppgå till 4,800 kronor. Därest fiskaren och staten skulle betala hälften hvardera af detta belopp, skulle den försäkrades afgift ökas med ungefär 50 öre, och statens anslag till försäkringen skulle, under den antagna förut-

sättningen att under första tiden 5,000 fiskare anmälde sig till försäkring, behöfva ökas med omkring 2,400.

Beträffande anordnandet af försäkringen yttrar riksförsäkringsanstalten följande.

Anordnandet
af försäk-
ringen.

Såsom i det föregående omförmälts, är i Danmark en förening bildad, som omhänderhar försäkringen af fiskare. Föreningens angelägenheter handhafvas af en styrelse, bestående af tre medlemmar, hvilka utnämnas af inrikesministern. Afgörandet af alla ersättningsfrågor är dock öfverlämnadt till en för detta ändamål särskildt upprättad afdelning af arbetarförsäkringsrådet. Under föreningen, hvars styrelse har sitt säte i Köpenhamn, sorterar ett stort antal lokalföreningar. En för hvarje lokalförening tillsatt förtroendeman inkräfter afgifterna, ombesörjer i regel utbetalning af ersättningsbelopp och förmedlar i öfrigt förhållandet mellan hufvudföreningen och lokalföreningarna eller deras medlemmar.

En sådan anordning af försäkringen som i Danmark skulle ock kunna tänkas genomförd hos oss. Men då staten redan har ett särskildt ämbetsverk, riksförsäkringsanstalten, för försäkring af arbetare mot olycksfall, synes det, säger riksförsäkringsanstalten, vara skäl att begagna sig däraf, och torde i sådant fall försäkringen böra anordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som gäller om försäkring af enskild arbetare i enlighet med bestämmelserna i 24 § af lagen den 5 juli 1901. Det nya arbete, som genom öfverlämnandet af fiskarförsäkringen åt riksförsäkringsanstalten skulle tillföras densamma, blefve af samma slag som dess förutvarande verksamhet. Härigenom syntes ock förvaltningskostnaderna kunna nedbringas, och enhetlighet vinnas i ersättningsfrågornas bedömande.

Till förenkling af förvaltningen skulle äfven tjäna, om, i likhet med hvad nu äger rum i afseende å riksförsäkringsanstaltens försäkringsverksamhet, postsparbanken omhändertog uppbörden af försäkringsafgifter och utbetalningen af ersättningsbelopp samt styrelsen för postsparbanken förvaltade fiskarförsäkringens medel.

Hvad det ifrågasatta statsbidraget till gäldande af själfva försäkringskostnaden anginge, syntes vara lämpligast, om, efter det årsräkenskaperna avslutats och försäkringens skulder — kapitalvärden af utgående lifräntor m. m. — beräknats, till förvaltningen af försäkringens medel för hvarje år levererades det belopp, som erfordrades till skuldernas täckande.

Förvaltnings-
kostnader.

Riksförsäkringsanstalten yttrar slutligen. Vidkommande de förvaltningskostnader, fiskarförsäkringen skulle kräfvä, därest densamma skulle omhänderhafvas af riksförsäkringsanstalten jämte postsparbanken, erfordrades, hvad riksförsäkringsanstalten anginge, medel till ökning af riksförsäkringsanstaltens arbetskrafter. Vidare erfordrades medel till betäckande af kostnader för läkarbetyg, ersättning till ombuden, som förmedla försäkringen i orterna, samt utgifter för trycksaker, skriftermaterialier m. m. Under förutsättning att omkring 5,000 fiskare under första tiden anmälde sig till försäkring, syntes utgifterna till extra biträden inom riksförsäkringsanstalten kunna beräknas till omkring 3,000 kronor samt kostnaderna för läkarbetyg till bortåt 600 kronor årligen. Då ortsombuden hade en ganska viktig funktion att fylla i fråga om försäkringen, borde därför ersättningen till dem icke sättas alltför låg. Femtio öre för hvarje försäkrad syntes vara det minsta belopp, som borde ifrågakomma. Med denna beräkning skulle ersättningen för ortsombuden uppgå till minst 2,500 kronor. Utgifterna för skriftermaterialier och dylikt borde icke öfverstiga 1,000 kronor. Sammanlagda ökningen af riksförsäkringsanstaltens årliga förvaltningskostnader skulle således belöpa sig till omkring 7,100 kronor.

Riksförsäkringsanstaltens hemställan.

Med åberopande af hvad sålunda anförts hemställer riksförsäkringsanstalten i underdånighet,
ati en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall måtte genom statens försorg anordnas enligt följande hufvudsakliga grunder:

1. Enhvar, som har sitt hemvist i Sverige och lifnär sig helt eller delvis genom fiske, äger, vare sig han arbetar för egen eller annans räkning, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i 4 § af lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 stadgade grunder.

2. Ersättning i anledning af denna särskilda försäkring utgår, om den försäkrade vid fiske med svensk båt eller svenskt fartyg, vare sig i eller utanför svenska farvatten, drabbas af olycksfall, så framt olycksfallet härflyter från utöfningen af fiskeyrket eller uppstår vid den försäkrades frivilliga försök att rädda människolif ur sjönöd eller vid användning af fiskebåt, utan att fiske därvid bedrifves, för så vidt den icke användes vid fraktfart, som ej har samband med fiskerinäringen. Ersättning utgår dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet själf ådragit sig.

3. Försäkring medgifves icke för kortare tid än ett år, och utgör den årliga försäkringsavgiften fem kronor.

4. Den försäkrade är berättigad att mot en årlig tilläggsavgift af en krona betinga sig ersättning redan från och med femtonde dagen efter inträffadt olycksfall.

5. Skulle ofvan angifna från de försäkrade utgående avgifter befinnas otillräckliga för bestridande af de ersättningar, som i anledning af fiskarförsäkringen komma att utgå, fyller bristen af statsmedel; och utbetalas, sedan försäkringens årsräkenskaper avslutats samt försäkringens skulder därvid beräknats, till förvaltningen af försäkringens medel efter rekvisition det statsbidrag, som erfordras till skuldernas täckande.

6. De förvaltningskostnader, som af ifrågavarande försäkring för-
anledas, bestridas af statsmedel.

7. I öfrigt gälla i afseende å denna försäkring i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901.

Under förutsättning att hvad riksförsäkringsanstalten sålunda föreslagit vinner bifall, hemställer riksförsäkringsanstalten vidare,

att till bestridande af statens bidrag till fiskares försäkring måtte från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisas ett förslagsanslag af 25,000 kronor att efter försäkringens början tills vidare årligen utgå, samt

att till gäldande af försäkringens förvaltningskostnader, såvidt riksförsäkringsanstalten angår, måtte likaledes från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisas ett årligt förslagsanslag af 7,100 kronor.

Då det ansågs vara af vikt att erfara, hvilken åsikt fiskarna själfva kunde hafva beträffande riksförsäkringsanstaltens förslag, anbefalldes genom nådig remiss Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen att, efter det sammanslutningar af fiskare och enskilda fiskare inom respektive län lämnats tillfälle att yttra sig öfver förslaget, till Kungl. Maj:t inkomma med de yttanden, som kunde komma att afgifvas, äfvensom egna underdåniga utlåtanden.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
hafvandes
utlåtanden.

Enligt hvad af de inkomna yttrandena framgår, är intresset för förslaget bland fiskarna på Sveriges östra kust ej synnerligen stort. Det är egentligen endast fiskare på Gottland, som yttrat sig öfver förslaget, och dessa anse den föreslagna olycksfallsförsäkringen knappast vara af behofvet påkallad. Inom länen på rikets södra och västra kuster är naturligtvis intresset mycket större.

Sålunda hafva fiskare i Blekinge, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län ganska talrikt i afgifna yttranden eller vid inför Kungl. Maj:ts befallningshafvande hållna sammanträden yttrat sig för förslaget. Af insjöfiskarna är det hufvudsakligen fiskarna vid Vettern som ådagalagt något intresse för saken. Samtliga fiskare, som yttrat sig öfver förslaget, hafva förordat den af t. f. öfverdirektören May i hans ofvan omförmälda reservation föreslagna utvidgning af rätten till ersättning på grund af olycksfall, och samma är förhållandet med Kungl. Maj:ts befallningshafvande i de i fråga om fisket viktigaste länen. Utan undantag tillstyrka Kungl. Maj:ts befallningshafvande inrättande af en särskild olycksfallsförsäkring för fiskare, ehuru dock Kungl. Maj:ts befallningshafvande i ett par län yttra betänkligheter emot, att staten skall bidra till försäkringspremierna.

Postsparbankens
utlåtande.

I fråga om den befattning, som postsparbanken skulle komma att taga med försäkringen, yttrar postsparbanken uti sitt afgifna underdåniga utlåtande.

Jämlikt riksförsäkringsanstaltens förslag skulle den ifrågakända försäkringen af fiskare anordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som gäller om försäkring af enskild arbetare i enlighet med bestämmelserna i § 24 af lagen den 5 juli 1901; och skulle sålunda i händelse af bifall härtill postsparbankens bestyr med den föreslagna försäkringsinstitutionen bestå i omhändertagande af uppbörden af de af riksförsäkringsanstalten bestämda försäkringsavgifterna och utbetalning af de beslutade ersättningsbeloppen, hvarjämte postsparbanksstyrelsen skulle åligga förvaltningen af de inflytande försäkringsmedlen.

Hvad då först beträffar det nya arbete, som sålunda skulle tillföras postanstalterna i deras egenskap af postsparbankskontor, nämligen mottagande af försäkringsavgifterna och utbetalning af ersättningsbeloppen, så blefve detta arbete, hvilket fullständigt komme att ingå i den verksamhet, postanstalternas tjänstemän redan nu hafva att utföra för riksförsäkringsanstaltens räkning, samt handläggas enligt samma grunder, som nu gälla för de vanliga riksförsäkringsgöromålen, ej att betrakta såsom någon ny rörelsegren utan allenast en i det stora hela ej afsevärd tillökning i en redan befintlig verksamhet. Något hinder för postanstalterna att åtaga sig denna ökade verksamhet torde sålunda ej förefinnas.

Inom postsparbanksstyrelsen skulle visserligen de nya göromål, som föranleddes af den föreslagna fiskarförsäkringen, komma att handläggas på ett i någon mån olikartadt sätt än hvad nu därstädes äger

rum med de rena riks försäkringsgöromålen, men denna omständighet torde ej vara af beskaffenhet att utgöra hinder för den föreslagna anordningen, därest, såsom postsparbanksstyrelsen förutsätter, ersättning, utgående af andra medel än postsparbankens öfverskottsmedel, beredes för bestyret med dessa göromål.

Beträffande förvaltningskostnaderna för fiskarförsäkringen, anordnad på sätt af riks försäkringsanstalten föreslagits, erfordras, hvad postsparbanken beträffar, medel till ersättning åt posttjänstemännen för handläggning af de göromål, hvarom här är fråga, till ökning af arbetskrafterna hos postsparbanksstyrelsen, till utgifter för trycksaker, skriftermaterialier m. m. Under den af riks försäkringsanstalten angifna förutsättning, att omkring 5,000 fiskare under första tiden anmäla sig till försäkring, och under antagande att ersättning till postanstaltens tjänstemän för de med fiskarförsäkringen förenade göromål utginge efter samma grunder som den för handläggning af riks försäkringsgöromålen posttjänstemännen tillerkända godtgörelse, torde nämnda ersättning kunna beräknas till omkring 400 kronor samt utgifterna för ökade arbetskrafter inom postsparbanksstyrelsen till ungefär 2,500 kronor. Utgifterna för skriftermaterialier och tryckningskostnader m. m. torde ej öfverstiga 600 kronor. Förvaltningsutgifterna, hvad postsparbanken angår, skulle sålunda belöpa sig till omkring 3,500 kronor.

I afseende å fruktbargörande af influtna fiskarförsäkringsmedel, hvilka torde böra särskildt för sig förvaltas, skulle dessa, i den mån de icke behöfde vara tillgängliga för bestridande af utbetalningar, göras räntebärande i enlighet med de föreskrifter, som äro eller varda meddelade för förvaltningen af postsparbankens egna medel.

Slutligen har landtbruksstyrelsen tillstyrkt riks försäkringsanstaltens förslag, dock med den ändring däri, som innebäres uti t. f. öfverdirektören May's nämnda reservation.

Landtbruks-
styrelsens
yttrande.

Frågan om vidtagande af åtgärder från statens sida för fiskerinäringens främjande har under de senare åren vid upprepade tillfällen varit föremål för Kungl. Maj:ts och Riksdagens behandling. Därvid har så ofta framhållits den stora vikt och betydelse, denna näringsgren äger för vårt land, och fiskets stegrade värde såsom förvärfskälla för en icke oväsentlig del af Sveriges befolkning har så allmänt erkänts, att jag icke torde behöfva ytterligare tillägga något i detta hänseende.

Departements-
chefens ytt-
rande.

Tack vare den frikostighet, hvarmed Riksdagen på senare tid understödt fiskerinäringen, har densamma tagit ett glädjande uppsving och intresset och företagsamheten särskildt bland fiskarna på vårt lands västra kust i ej ringa grad ökats.

Jag vill här endast erinra, att bruttoafkastningen för rikets hafs- och kustfischen under fiskeåret 1906—1907, enligt mig från landtbruksstyrelsen meddelade uppgifter, i rundt tal kan antagas hafva uppgått till omkring 13,500,000 kronor, däraf 7,840,000 kronor belöpa sig på Göteborgs och Bohus län.

De för fiskerinäringen beviljade statsanslagen hafva hufvudsakligen afsett en ändamålsenligare organisation af fiskeridirectionen äfvensom att underlätta möjligheten för fiskarna att anskaffa moderna båtar och redskap.

Från statens sida har däremot hitintills föga blifvit åtgjordt för att på försäkringens väg säkerställa fiskarna mot följderna af olycksfall i deras farliga yrke.

Såsom förut framhållits, finnes ju fisket icke upptaget bland de ersättningspliktiga yrkena i 1901 års lag och, äfven om man skulle hänföra fisket till de verksamhetsarter, hvarå lagens bestämmelser äga tillämpning — något som emellertid ej ens blifvit ifrågasatt — skulle därmed säkerligen föga vinnas. Det förhåller sig nämligen så, att de flesta fiskare äro sina egna arbetsgifvare, hvarför en åtgärd af antydd art i det stora flertalet fall skulle komma att sakna praktisk betydelse.

Nu anförda omständighet — att fiskaren i regel är själfständig yrkesutöfvare — betager också fiskaren i de flesta fall möjlighet att begagna sig af den i 24 § af 1901 års lag alla *arbetare*, ehvad de äro stadda i sådant arbete, som i lagen afses, eller ej, medgifna rätt att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning för skada till följd af olycksfall i arbetet. Enligt hvad jag inhämtat, har icke heller sedan riksförsäkringsanstaltens utlåtande afgafs någon fiskare försäkrat sig i riksförsäkringsanstalten.

Hvad sålunda anförts torde utgöra tillräcklig anledning till vidtagande af särskilda åtgärder för att bereda fiskarna tillfälle till af staten anordnad olycksfallsförsäkring.

Att en sådan försäkring nu bör anordnas såsom frivillig synes mig på de af riksförsäkringsanstalten anförda grunder vara uppenbart.

Den utredning, som af riksförsäkringsanstalten förebragts, gifver emellertid otvetydigt vid handen, att, därest icke kostnaderna för för-

säkringstagarna i väsentlig mån inskränkas, en dylik försäkring på grund af de tryckta ekonomiska förhållanden, hvarunder fiskarbefolkningen i allmänhet lefver, samt de dryga kostnader, fiskarnas båtar och redskap kräfva, icke skulle hafva stor utsikt att af fiskarna mera allmänt omfattas. Den erfarenhet, man vunnit, att fiskare endast i undantagsfall tagit försäkring mot olycksfall i enskilda bolag, bestyrker ytterligare detta antagande.

Riksförsäkringsanstalten har nu föreslagit, att för underlättande af möjligheten för fiskarna att erhålla sådan försäkring skulle anordnas en särskild olycksfallsförsäkring, därvid staten skulle bidraga med, förutom förvaltningskostnaderna, jämväl en del af de ersättningar, som i anledning af fiskarförsäkringen komma att utgå.

Utän tvifvel kan mot en sådan anordning göras synnerligen välgående anmärkningar. Innan jag närmare yttrar mig härom, tillåter jag mig emellertid erinra, att i den hufvudsakligen på 1891 års arbetarförsäkringskommittés utlåtande grundade propositionen till 1895 års Riksdag med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete upptagits den grundsatsen, att af statsmedel skulle dels bestridas kostnaderna för pensioner till försäkrade arbetares hustrur och uppfostringshjälp för deras minderåriga barn, dels betäckas utgifterna för de en gång försäkrades kvarstående i försäkringen, oakadt de lämnat försäkringspliktig anställning, dels ock lämnas godtgörelse åt vissa mindre arbetsgifvare, som enligt lagen skulle vara berättigade återbekomma af dem för deras arbetare erlagda pensionsavgifter. Därjämte skulle statsverket erlägga hvad som beräknats åtgå för att kunna medgifva den vid lagens trädande i kraft lefvande generation, som ej fyllt 40 år, att på samma villkor som öfriga försäkringspliktiga ingå i försäkringen. Denna grundsats godkändes af det särskilda utskott, till hvars behandling propositionen öfverlämnades, men propositionen vann ej Riksdagens bifall.

I propositionen till 1898 års Riksdag i samma ämne upptogs denna grundsats ånyo och utvidgades därhän, att den i det äldre förslaget flertalet arbetsgifvare ålagda skyldigheten att bidraga till den obligatoriska försäkringen skulle ersättas med motsvarande bidrag af statsmedel. Denna proposition rönt emellertid samma öde som den föregående.

Vidare vill jag i detta sammanhang erinra, hurusom i en vid 1899 års Riksdag inom Andra Kammaren väckt motion föreslagits, att af tillgängliga medel skulle afsättas en fond på 100,000 kronor under benämning »nödhjälpsfonden för änkor och barn efter drunknade fiskare».

Ur fonden skulle Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, där olyckan skett, hafva rättighet att, om så ansågs behöfligt, rekvirera en viss summa penningar till de efterlevandes hjälp.

Statsutskottet ville icke förneka motionens behjärtansvärda syfte, men ansåg sig icke kunna tillstyrka bifall till densamma, då en så beskaffad rätt till understöd åt änkor och barn, som motionären önskat bereda fiskarbefolkningen, icke tillkomme någon annan klass af näringsidkare inom vårt land, hvadan sålunda genom bifall till motionen en undantagsställning skulle beredas utöfvarna af fiskeyrket.

I utskottets utlåtande instämde Andra Kammaren efter en öfverläggning, hvarunder betonades önskvärdheten att få denna synnerligen behjärtansvärda fråga på tillfredsställande sätt och med understöd från statens sida ordnad. Första kammaren biföll likaledes utskottets hemställan.

Det låter sig ju icke förnekas, att det kan synas betänkligt att, på sätt som af riksförsäkringsanstalten nu föreslagits, bereda en sorts undantagsställning för utöfvarna af fiskeriyrket, liksom man med skäl kan ifrågasätta lämpligheten däraf, att, medan frågan om allmän invaliditetsförsäkring är beroende på pröfning, fastslå principen om statsbidrag till pensionering i ett särskildt fall.

Men å andra sidan är tydligt, att undantagsförhållanden kräva undantagsbestämmelser, och det torde icke vara oberättigadt att påstå, att fiskarna i förhållande till andra näringsidkare intaga en särställning. Deras arbete är i allmänhet synnerligen hårdt och afkastningen däraf skäligen oviss, hvarjämte risken för olycksfall särskildt med dödlig utgång är större än i de flesta andra yrken. I det stora flertalet farliga yrken är dock arbetaren i viss mån säkerställd mot följderna af olycksfall under arbetet genom arbetsgifvarens ersättningsplikt, under det fiskarna icke äga motsvarande garantier. Den ojämna arbetsförtjänsten gör också, att de kanske mindre än arbetare i andra yrken blifva i tillfälle att genom besparingar skydda sig mot de ekonomiska följderna af ett olycksfall.

I Danmark, där den sociala olycksfallsförsäkringen i allmänhet är fotad på samma grunder som i vårt land, d. v. s. på arbetsgifvarens ersättningsplikt, hvarifrån han kan frigöra sig genom arbetarnas försäkring, har man icke heller tvekat att beträffande fiskarna skapa en undantagsanordning, enligt hvilken staten bidrager till deras olycksfallsförsäkring.

I Sverige saknas icke heller exempel därpå, att staten lämnar bidrag till pensionering af yrkesutöfvare, hvilka icke äro statstjänare, så exempelvis beträffande sjuksköterskor och barnmorskor.

På grund af nu anförda förhållanden har jag ansett mig kunna ansluta mig till förslaget om statsbidrag för ifrågavarande försäkring,

och har jag mot detaljerna i riksförsäkringsanstaltens förslag härutinnan icke funnit något att erinra.

Statens bidrag skulle sålunda, oafsedt förvaltningskostnaderna, sannolikt komma att snarare understiga än öfverstiga hälften af hela årspremien som, på sätt förut nämnts, beräknats till 10 kronor för hvarje försäkrad.

Beträffande rätt till delaktighet i försäkringen ansluter jag mig till riksförsäkringsanstaltens förslag.

Af riksförsäkringsanstalten har föreslagits, att ersättning i anledning af försäkringen skall utgå hufvudsakligen i enlighet med bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901. Ersättning skulle sålunda utgå vid olycksfall, som härflöte från utöfningen af fiskaryrket. Riksförsäkringsanstalten förordar emellertid, att, i likhet med hvad som äger rum i andra länder, ersättning jämväl skall utgå vid skada till följd af olycksfall, som inträffat under fiskares frivilliga försök att rädda människolif ur sjönöd, samt vid användande af fiskebåt, äfven om fiske icke därvid bedrifves, för så vidt den icke användes i fraktfart, som ej har samband med fiskerinäringen.

Emot riksförsäkringsanstaltens förslag i dessa hänseenden har jag icke funnit något att i sak erinra, men torde till förekommande af missförstånd vissa redaktionella jämkningar erfordras.

Riksförsäkringsanstalten anser vidare, att i enlighet med den allmänna regel, som fastställts genom 1901 års lag, ersättning på grund af olycksfall, som medfört döden, endast skall tillkomma änka och barn efter den förolyckade. I fråga härom ansluter jag mig emellertid till den åsikt, som uttalats af t. f. öfverdirektören May i hans ofvan omnämnda reservation, nämligen att, därest den afiidne ej efterlämnar änka eller minderårigt barn, ersättning skall utgå till föräldrar eller syskon, som den afiidne helt eller delvis försörjt. Erfarenheten från Danmark visar, att de ogifta fiskarna till en början visat sig obenägna att ingå i olycksfallsförsäkringen, detta på den grund, att ersättning ursprungligen enligt dansk lag endast i det fall utgick till andra släktingar än änka och barn, att dessa helt och hållet försörjts af den förolyckade. Sedan den förut omnämnda lagändringen beslutats, har emellertid af orsaker, som delvis dock torde vara att tillskrifva andra förhållanden, tilloppet af försäkrade väsentligen stigit. Antalet försäkrade, som utgjorde 5,124 år 1904 och 5,284 år 1905, steg sålunda under år 1906 till 7,402. Med den af riksförsäkringsanstalten föreslagna begränsningen skulle säkerligen tillslutningen till försäkringen hos oss blifva skäligen

ringa. Såsom skäl mot den ifrågasatta utsträckningen af rätten till ersättning åt efterlevande har af riks försäkringsanstalten hufvudsakligen anförts olämpligheten af att för en enstaka yrkesgrupp göra undantag från den i 1901 års lag fastställda allmänna regeln. Då emellertid den föreslagna försäkringen äfven i andra afseenden är afsedd att skilja sig från de i nämnda lag fastställda grunder, synes det af riks försäkringsanstalten anförda skäl icke böra tillmätas afgörande betydelse. De, som yttrat sig öfver förslaget, hafva också enstämmigt biträdt reservationen.

Riks försäkringsanstalten har såsom nämndt hemställt, att de försäkrade skulle beredas möjlighet att mot särskild tilläggsafgift erhålla förkortning af den i 1901 års lag till 60 dagar bestämda karenstiden. Dock anser anstalten, att ersättning icke i något fall borde få utgå tidigare än från och med femtonde dagen efter olycksfallet, enär förvaltningskostnaderna skulle blifva icke oväsentligt ökade, utan att den försäkrade erhöle motsvarande nytta. Enligt 1901 års lag gäller emellertid, att för arbetare, som är i riks försäkringsanstalten försäkrad, kan genom försäkring i anstalten betingas rätt till sjukhjälp eller lifränta redan från och med första dagen efter olycksfallet, och synes mig intet skäl föreligga att beträffande här ifrågavarande försäkring göra afsteg från nämnda grundsats. De af riks försäkringsanstalten beräknade förvaltningskostnaderna lära icke åtminstone under första tiden behöfva öfverskridas till följd af den utaf mig sålunda förordade anordningen.

Emellertid synas mig tillräckliga skäl ej föreligga för att staten skulle i någon mån bidraga till försäkringen under karenstiden, hvarunder arbetare i de ersättningspliktiga yrkena icke är ovillkorligen berättigad till sjukhjälp eller lifränta.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att 1907 års Riksdag enligt förslag af Kungl. Maj:t medgifvit, att arbetsgifvare, som enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 i riks försäkringsanstalten försäkrar sina arbetare mot olycksfall, så ock arbetare, som genom försäkring i anstalten bereder sig ersättning enligt de i samma lag stadgade grunder för skada till följd af olycksfall i arbete, må, med de inskränkingar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i öfrigt, som af riks försäkringsanstalten kunna bestämmas, i anstalten erhålla försäkring enligt samma grunder jämväl mot olycksfall, som inträffa utom arbetet.

Motsvarande rätt synes mig böra jämväl tillerkännas fiskare, som försäkrat sig enligt nu ifrågavarande grunder.

Jag öfvergår nu till den utredning, riksförsäkringsanstalten förbragt för beräkning af kostnaderna för försäkringen.

För att kunna bestämma dessa kostnader, är det naturligtvis angeläget att äga så noggrann kännedom som möjligt om antalet fiskare i riket. Till följd af de sparsamma upplysningar, som vår officiella statistik härutinnan lämnar, möta emellertid härvidlag stora svårigheter.

Enligt de af riksförsäkringsanstalten lämnade uppgifter, hvilka hämtats hufvudsakligen från landbruksstyrelsens årsberättelse, skulle år 1904 antalet hafs- och skärgårdsfiskare uppgått till i rundt tal 15,000.

Från landbruksstyrelsen har jag inhämtat, att under år 1906 antalet hafs- och skärgårdsfiskare i nedannämnda län uppgått till 15,383, fördelade mellan länen på följande sätt:

Uppsala	län	334
Södermanlands	»	318
Kalmar	»	1,517 ¹⁾
Blekinge	»	2,549 ²⁾
Gottlands	»	1,267 ³⁾
Malmöhus	»	1,196 ⁴⁾
Hallands	»	547
Göteborg och Bohus	»	4,500 ⁵⁾
Gäflleborgs	»	1,878 ⁶⁾
Västernorrlands	»	1,277 ⁷⁾
		Summa 15,383

Uppgifter saknas från Kristianstads, Östergötlands, Stockholms, Västerbottens och Norrbottens län. Om fiskare i dessa län medräknas, torde hela antalet kunna uppskattas till minst 17,000.

Beräkningen af premierna synes mig med det osäkra statistiska material, som stått riksförsäkringsanstalten till buds, vara i möjligaste mån riktig. Enligt hvad mig meddelats i riksförsäkringsanstalten, har erfarenheten under de år, som förflutit sedan riksförsäkringsanstaltens utlåtande afgafs, såväl från anstaltens egen sida som från fiskarförsäkringen i Danmark ytterligare bestyrkt riktigheten af de i utlåtandet gjorda kalkyler. Med beräkning att staten skulle bidra med omkring hälften af ersättningen skulle sålunda den premie, försäkringstagaren

¹⁾ Där af 888 yrkesfiskare. ²⁾ Där af 930 yrkesfiskare. ³⁾ Där af ungefär hälften yrkesfiskare. ⁴⁾ Där af 1,114 yrkesfiskare. ⁵⁾ Detta antal är endast ungefärligt. ⁶⁾ Där af 692 yrkesfiskare, resten biträdande personer. ⁷⁾ Där af omkring 10 % husbehofs-fiskare.

har att erlægga, böra i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag bestämmas till 5 kronor. Lägre premie för insjöfiskare än för hafsfiskare synes icke böra ifrågakomma, då det torde blifva svårt att erhalla någon tillfredsställande beräkningsgrund härutinnan, och då premien ju i allt fall så väsentligt understiger den verkliga kostnaden.

Tilläggspremien för ersättning jämväl under karenstiden, hvilken premie i sin helhet skulle gäldas af försäkringstagaren, synes lämpligen såsom öfriga premier till riksförsäkringsanstalten böra bestämmas af anstalten själf, och detta så mycket hellre som premien efter någon tids erfarenhet måhända torde behöfva jämkas. Emellertid lär premien för ersättning under hela karenstiden, enligt upplysning från riksförsäkringsanstalten, kunna beräknas komma att ligga mellan 1 krona 65 öre och 2 kronor.

Jämväl premien för försäkring mot olycksfall utom arbetet synes likaledes böra fastställas af riksförsäkringsanstalten. Den torde icke låta sig med någon större säkerhet på förhand beräknas, då dess belopp i hvarje särskildt fall torde komma att blifva beroende, bland annat, på den tid, hvarunder den försäkrade är sysselsatt med annat yrke än fiske, samt beskaffenheten af nämnda yrke.

För bestämmande af det ungefärliga beloppet af statens bidrag till försäkringskostnaderna, har riksförsäkringsanstalten, såsom ofvan nämnts, beräknat antalet fiskare, som skulle komma att under första tiden begagna sig af den ifrågasatta försäkringen, till omkring en tredjedel eller 5,000 af det utaf riksförsäkringsanstalten antagna antalet fiskare år 1904. Oaktadt antalet fiskare under år 1906 beräknats ej obetydligt högre än 1904, anser jag mig dock icke böra åtminstone för de närmaste åren antaga större antal försäkrade än 5,000, och detta med hänsyn därtill att, enligt hvad af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utlåtanden framgår, fiskarna i de flesta län säkerligen på grund af bristande insikt om sakens betydelse visat ett öfverraskande lamt intresse för denna för dem så viktiga fråga, samt till och med i länen på rikets västra och södra kuster, där yrkesfiskarna hufvudsakligen äro till finnandes, intresset varit mindre, än man haft anledning vänta. Statens årliga bidrag torde sålunda med de af riksförsäkringsanstalten angifna förutsättningar under den första tiden kunna beräknas till omkring 25,000 kronor.

Därest det af t. f. öfverdirektören May framställda, af mig biträdda förslag, att ersättning skall kunna utgå äfven till andra efterlevande än änka och barn, vinner bifall, skulle, enligt af t. f. öfverdirektören May gjorda beräkningar, premien för de enskilda fiskarna komma att

höjas med 50 öre och statens bidrag ökas med i rundt tal 2,500 kronor. Statens årliga bidrag skulle sålunda komma att utgå med i rundt tal 27,500 kronor.

I likhet med riksförsäkringsanstalten anser jag, att fiskarförsäkringen bör handhafvas af riksförsäkringsanstalten och försäkringen anordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som gäller om försäkring af enskild arbetare i enlighet med bestämmelserna i 24 § af lagen den 5 juli 1901.

Likaledes bör på de af riksförsäkringsanstalten anförda skäl åt postsparbanken öfverlämnas att omhändertaga uppbörden af försäkringsafgifter och utbetalning af ersättningsbelopp, liksom ock åt styrelsen för postsparbanken bör uppdragas att förvalta fiskarförsäkringens medel.

Af riksförsäkringsanstalten och styrelsen för postsparbanken hafva de årliga förvaltningskostnaderna för fiskarförsäkringen beräknats till sammanlagdt 10,600 kronor, däraf 7,100 kronor skulle falla på riksförsäkringsanstalten och 3,500 kronor på postsparbanken. Att dessa förvaltningskostnader, mot hvilkas beräknade belopp någon anledning till erinran icke synes förefinnas, böra utgå af arbetarförsäkringsfondens intressemedel, lärer vara uppenbart.

Af Riksdagen har anvisats att af dessa intressemedel årligen utgå förslagsvis 74,200 kronor till bestridande af aflöningar till riksförsäkringsanstaltens tjänstemän och betjante samt förslagsvis 31,000 kronor för bestridande af kostnaderna för ortsombuden. Enligt hvad jag inhämtat har under år 1907 af anslaget å 74,200 kronor tagits i anspråk 73,720 kronor 68 öre och af anvisade 31,000 kronor 22,547 kronor 63 öre.

Då anslagen sålunda på grund af riksförsäkringsanstaltens utvidgade verksamhet blifvit så hårdt anlitade, synes lämpligt, att till nu ifrågavarande förvaltningskostnader för riksförsäkringsanstalten anvisas särskildt anslag.

Hvad åter angår den till 3,500 kronor beräknade kostnaden för postsparbankens bestyr med ifrågavarande försäkringsgöromål, torde däraf icke påkallas någon höjning af det belopp — förslagsvis 20,000 kronor, hvaraf för år 1907 tagits i anspråk endast 12,857 kronor 91 öre — som af Riksdagen anvisats att årligen utgå af ofvanberörda intressemedel till ersättning åt postsparbanken för uppbörden af försäkringsafgifter och utbetalningarna af ersättningsbelopp.

På grund af hvad jag sålunda anført hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva,

att från och med år 1909 må genom statens försorg anordnas en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall enligt hufvudsakligen följande grunder:

Enhvar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, äger, vare sig han arbetar för egen eller annans räkning, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i 4 § af lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 stadgade grunder, men med den utsträckning, att ersättning vid dödsfall, då den aflidne icke efterlämnat änka eller minderårigt barn, utgår till den aflidnes föräldrar och syskon under 15 år, såvidt den aflidne under lifstiden försörjt sina omförmälda efterlevande eller till deras försörjning bidragit. Ersättning utgår i sådant fall i form af kapitalutbetalning med 400 kronor till fader eller moder eller, om bägge lefva, till dem gemensamt samt med 200 kronor till minderårigt syskon eller, om de äro flera, till dem gemensamt; dock att, om den försäkrades båda föräldrar före honom aflidit, ersättningen till syskon utgår med 400 kronor.

Ersättning i anledning af denna särskilda försäkring utgår för skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af fiskeyrket eller som uppstår vid försök att rädda människolif ur sjönöd eller vid användning af fiskebåt, utan att fiske därvid bedrifves, för så vidt båten icke användes vid fraktfart, som ej har samband med fiskerinäringen. Ersättning utgår dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet själf ådragit sig, eller som uppsåtligen förorsakats af tredje man, där denne icke haft ledning af eller uppsikt öfver arbetet, ej heller för skada, som drabbat den försäkrade vid fiske med utländsk båt eller utländskt fartyg.

Försäkring medgifves icke för kortare tid än ett år, och utgör den årliga försäkringsafgiften fem kronor 50 öre.

Skulle berörda från de försäkrade utgående afgift befinnas otillräcklig för bestridande af de ersättningar, som i anledning af fiskarförsäkringen komma att utgå, fylles bristen af statsmedel; och utbetalas, sedan försäkringens årsräkenskaper afslutats samt försäkringens skulder därvid beräknats, till förvaltningen af försäkringens medel efter rekvisition det statsbidrag, som erfordras till skuldernas täckande.

Den försäkrade är berättigad att mot årlig tilläggsavgift, som af riksförsäkringsanstalten bestämmes, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten betinga sig, utöfver den här ofvan stadgade ersättning, sjukhjälp eller lifränta på sätt i 23 § i förenämnda lag sägs.

Fiskare, som, på sätt förut nämnts, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten beredt sig ersättning enligt ofvan stadgade grunder för skada till följd af olycksfall i arbete, må ock, med de inskränkningar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i öfrigt, som af riksförsäkringsanstalten kunna bestämmas, i anstalten erhålla försäkring enligt samma grunder jämväl mot olycksfall, som inträffa utom arbetet.

De förvaltningskostnader, som af ifrågavarande försäkring förändas, bestridas af statsmedel.

I öfrigt gälla i afseende å denna försäkring i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901.

Under förutsättning af bifall till hvad sålunda föreslagits, tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte vidare föreslå Riksdagen

att till bestridande af statens bidrag till fiskares försäkring från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisa ett förslagsanslag af 27,500 kronor att tills vidare från och med år 1909 årligen utgå;

att till gäldande af kostnaderna för den utvidgning af riksförsäkringsanstaltens verksamhet, som blir en följd af den nu ifrågasatta försäkringen, likaledes från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisa från och med år 1909 ett årligt förslagsanslag af 7,100 kronor, däraf förslagsvis 2,500 kronor till ortsombud; samt

att medgifva, att de ökade kostnader, som kunna uppkomma för postsparbanken för dess bestyr med förevarande försäkring, må utgå af det utaf Riksdagen från ofvanberörda intressemedel till postsparbanken förslagsvis redan anvisade anslag.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnade, att i enlighet därmed proposition skulle till Riksdagen aflätas af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet: